

UNIwersytet Medyczny

IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCŁAWIU

Wydział Lekarski

Wrocław, 23.05.2023 r.

dr hab. n. med., mgr prawa Marta Rorat

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ lek. Carlo Bieńkowskiego

**pt. „Analiza aktualnej sytuacji zakażeń wertykalnych w Polsce,
którym można skutecznie zapobiegać”.**

**przedłożonej Radzie Dyscypliny Nauk Medycznych
Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego**

UWAGI WSTĘPNE I OCENA FORMALNA PRACY

Przedłożona mi do recenzji praca doktorska lek. Carlo Bieńkowskiego pt. „Analiza aktualnej sytuacji zakażeń wertykalnych w Polsce, którym można skutecznie zapobiegać” została przygotowana pod opieką naukową dr hab. n. med. Marii Pokorskiej-Śpiewak. Praca stanowi zbiór 5 publikacji, które dotyczą różnych form powszechnie dostępnej profilaktyki zakażeń przenoszonych z matki na dziecko w czasie ciąży i porodu.

Pierwsza praca ma charakter ankietowego badania przekrojowego przeprowadzonego na grupie 2402 respondentek. Jej celem była analiza wiedzy i postaw Polek planujących ciążę, będących w ciąży lub będących matkami, w odniesieniu do możliwości zapobiegania zakażeniom wertykalnym za pomocą szczepień ochronnych. Obok oceny zachowań kobiet i określenia czynników je determinujących, w pracy zwrócono uwagę na problem braku rutynowego zalecania szczepień ochronnych przeciw grypie oraz błonicy, tężcowi i krztuścowi w ciąży przez lekarzy. Druga publikacja ma charakter poglądowy, dotyczy aktualnej wiedzy na temat ryzyka, profilaktyki i diagnostyki zakażeń odmatczynych, w szczególności wirusowych.

W kolejnej publikacji retrospektywnej analizie poddano dane medyczne 273 pacjentek ciężarnych podejrzanych o toksoplazmozę. Uwagę skupiono w głównej mierze na występowaniu czynników ryzyka zarażenia, którym można zapobiegać. Celem czwartej pracy była ocena prawidłowości realizacji zaleceń dotyczących diagnostyki prenatalnej w Polsce. Wykazano, że prawidłowo prowadzony skrining w kierunku chorób infekcyjnych wiąże się z wyższym prawdopodobieństwem prawidłowego wyniku USG w ciąży. W ostatniej publikacji, mającej charakter krótkiego raportu, autorzy dowodzą, że zgodna z rekomendacjami realizacja badań przesiewowych w kierunku zakażenia HIV w czasie ciąży zwiększa ryzyko prawidłowego wyniku USG płodu.

Przedstawione jako zbiór publikacje wskazują, że autor konkretnie zdefiniował problem badawczy dostrzegając jego różne aspekty, a przede wszystkim stronę pragmatyczną, dowodząc i akcentując trudności we właściwej realizacji profilaktyki zakażeń wertykalnych. Na uznanie zasługuje różnorodność publikacji naukowych: artykuły naukowe, w tym krótki raport, artykuł przeglądowy i list do edytora, co ukazuje wachlarz umiejętności lek. Carlo Bieńkowskiego.

Praca doktorska została przygotowana w oparciu o zbiór publikacji, które spełniają wymóg jednolitej tematyczności – łączą się ze sobą główną osią badawczą. Cztery z nich zostały opublikowane w czasopismach posiadających współczynnik wpływu (IF, impact factor). We wszystkich pięciu lek. Carlo Bieńkowski jest pierwszym autorem. Jedno z czasopism – Standardy Medyczne Pediatria – nie znalazło się na liście czasopism punktowanych zawartej w załączniku do Komunikatu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 9 lutego 2021 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych ani w Komunikacie z dnia 18 lutego 2021 r. o zmianie i sprostowaniu komunikatu w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych. Wedle dostępnych na stronie internetowej należy jednak do czasopism, w których nadsyłane teksty podlegają procesowi recenzji.

Pragnę podkreślić, że sama punktacja czasopism a nawet tytuły czasopism, w których ukazały się prace stanowiące pracę doktorską, nie mają bezpośredniego znaczenia dla oceny wartości naukowej, podobnie zresztą jak i miernik siły oddziaływania i prestiżu IF. Współczynniki te oceniają czasopisma a nie naukowców czy ich konkretnie badania. Stąd też pozwalałam sobie pominąć przytaczanie konkretnych liczb i detaliczne ich komentowanie. Wypada jedynie stwierdzić, że cztery z pięciu prac ukazały się w czasopismach stricte naukowych, recenzowanych, o zasięgu światowym, a sumaryczny wskaźnik IF jest wysoki.

Przedstawiona do recenzji forma zbiorcza zawiera spis treści, wykaz użytych skrótów, słowa kluczowe, dwujęzyczne streszczenie, kopie opublikowanych prac, strukturalny opis podsumowujący wszystkie publikacje, piśmiennictwo, opinię komisji bioetycznej oraz oświadczenia współautorów odnoszące się do indywidualnego wkładu autorów w powstanie publikacji. Z oświadczeń, jak i kolejności autorstwa, wynika wiodąca rola Doktoranta w powstaniu wszystkich prac. Dotyczy to w szczególności koncepcji, metodyki badań, zbierania danych, analizy i interpretacji wyników, pisania manuskryptów. Zaangażowanie w tworzenie wszystkich niezbędnych składników pracy naukowej świadczy o umiejętnościach i właściwym wkładzie lek. Carlo Bieńkowskiego w powstanie rozprawy doktorskiej.

Przesłany do recenzji strukturalny i przejrzysty manuskrypt liczy łącznie 80 stron i zawiera wszystkie niezbędne elementy formalne. Zebrana literatura (30 pozycji w podsumowaniu doktoratu i większa liczba łączna z kolejnych publikacji) jest aktualna, choć w mojej ocenie można by ją wzbogacić o kilka dodatkowych pozycji, m. in. odnoszących się do rekomendacji stosowanych w innych krajach czy do danych epidemiologicznych. Odniesienia do starszych pozycji są prawidłowe, z uwagi na brak prowadzenia pewnych badań i aktualizacji dotychczasowych danych.

Moja ocena pracy pod względem formalnym jest wysoka. Praca doktorska jest dobrze zedytowana. Zastrzeżenie może budzić kolejność publikacji. W mojej ocenie bardziej klarowne byłoby rozpoczęcie cyklu od pracy poglądowej, która stanowi wprowadzenie do tematu zakażeń wertykalnych. W publikacjach, szczególnie w pierwszej i drugiej, uwagę zwracają drobne, pojedyncze nieścisłości czy literówki (np. „rubella (MMR)” str. 21, niekonsekwentne oznaczenie próby n/N w tabelach 1-3 publikacji nr 1, „most of the... 42%...” str. 23, w tabeli 2 str. 33 różyczka zamiast wirus różyczki, przytaczane wielokrotnie rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie standardu organizacyjnego opieki okołoporodowej, jak wynika z nazwy, jest standardem, czyli rodzi obowiązek prawny, nie jest tylko zaleceniem czy rekomendacją), dodatkowo kilkakrotnie niewłaściwie przytoczono materiały źródłowe, np. brak przypisu w całym akapicie, czy brak odnośnika do aktu prawnego, który też należy cytować. Poza wyżej wymienionymi drobnymi niezgodnościami, które nie zaburzają odbioru pracy - całość jest czytelna, klarowna, logiczna i estetyczna. Język ma zdecydowanie charakter naukowy. Jakość utworzonego pliku pdf. jest również bardzo dobra, z odpowiednio sformatowanymi kopiami prac oryginalnych.

Reasumując: Pod względem formalnym praca została przygotowana w sposób prawidłowy i spełnia wszystkie stawiane tego typu dziełom wymogi. Redakcja manuskryptu i samych publikacji będących istotą rozprawy nie budzi większych zastrzeżeń.

OCENA MERYTORYCZNA PRACY

Publikacje stanowiące podstawę przewodu doktorskiego zostały opublikowane w renomowanych, recenzowanych czasopismach naukowych. Obok ponownej detalicznej ich analizy, rolą recenzenta przewodu doktorskiego jest weryfikacja tego, na ile wybrane prace łączą się tematycznie, tworzą spójną całość, jak Doktorant definiuje wspólny cel i uzasadnia wnioski. To właśnie umiejętność kojarzenia, łączenia faktów i wyników, jak i szerszego spojrzenia na zadany problem a nie tylko „opublikowania prac” pozwala ocenić potencjał Doktoranta do rozwiązywania problemów naukowych. Pod tym względem lek. Carlo Bieńkowski poprawnie zrealizował zadanie – przygotował publikacje naukowe, uzasadnił ich dobór i związek, następnie sformułował wnioski. Tym co mogłoby wzmocnić przekaz byłaby jednak krótka krytyczna dyskusja nad uzyskanymi wynikami. Podobne zastrzeżenia mam co do tych wniosków, które są wprost cytowanymi wynikami.

Wstęp bardzo krótko, treściwie wprowadza do tematu. Brakuje jedynie kilku konkretnych danych epidemiologicznych, pojawia się np. informacja, że „z roku na rok spada odsetek wykonywanych szczepień obowiązkowych...” bez podania liczb, co uzmysłowiłoby lepiej odbiorcy skalę problemu. W poszczególnych publikacjach wstępy są odpowiednio bardziej rozbudowane, jednak i tu przydałyby się bardziej precyzyjne dane epidemiologiczne.

Łączny cel cyklu publikacji nie został przez lek. Carlo Bieńkowskiego właściwie określony, wymienione w punktach cele odnoszą się wprost do kolejnych publikacji. Wspólny cel jest istotny na etapie syntezy prac. Autor tylko częściowo rozwija ten problem w uzasadnieniu. Więcej zadań i tez, jakie postawił Doktorant, można odczytać z samych tekstów publikacji i tu nie budzą one zastrzeżeń.

Oceniane publikacje zostały przygotowane zgodnie z metodologią powszechnie stosowaną dla poszczególnych rodzajów badań. Materiał jest właściwie zebrany, przyjęte metody (w tym podstawowe statystyki) adekwatne i wydolne – co pozwala zrealizować założone cele i uzyskać wyniki będące podstawą wniosków. Podziały tekstów na kolejne części są jasne, zgodne z wymogami czasopism, a ich treści adekwatne do rodzaju tekstu. Wyniki przedstawione zostały w sposób przejrzysty, zrozumiały, częściowo przy użyciu tabel i rycin.

Prowadzone w artykułach dyskusje są merytoryczne, naukowe, z odnośnikami do literatury tematu. Tym co wzbogaciłoby treść zbioru prac jest bardziej krytyczna analiza wniosków własnych i innych badaczy. Zabrakło też krótkiej dyskusji spajającej wszystkie publikacje. W części „Podsumowanie i wnioski” Doktorant kolejny raz opisuje wyniki, które (w wybranych aspektach) konfrontuje z literaturą. W tym miejscu należałoby syntetycznie podsumować najważniejsze wyniki, zebrać je razem, pokazać ich wzajemne związki, które są podstawą do sformułowania wspólnych, końcowych wniosków.

Warto podkreślić, że bardzo istotnym elementem publikacji są ograniczenia, które zostały właściwie opisane. Co do wniosków należałoby je w części nieco bardziej uogólnić (pkt 1 i 3) i wzmocnić (pkt 1, 4 i 5), w pozostałym zakresie są one dobrze wyprowadzone.

Pomimo przedstawionych powyżej uwag, końcowa ocena pracy doktorskiej pozostaje wysoka. Analizując rozprawę nie dostrzegam wad, które świadczyłyby o złym warsztacie naukowym, dyskredytowały wnioski lub wskazywały na brak umiejętności prowadzenia badań naukowych. Wręcz przeciwnie, lek. Carlo Bieńkowski wykazuje prawidłowy tok myślenia i pracy naukowca, dostrzega problemy medyczne, poprawnie konstruuje tezy, przeprowadza badania, opisuje wyniki i formułuje wnioski.

Reasumując:

Przedłożona mi do oceny rozprawa doktorska lek. Carlo Bieńkowskiego pt. „Analiza aktualnej sytuacji zakażeń wertykalnych w Polsce, którym można skutecznie zapobiegać” jest wartościową pracą badawczą, odnoszącą się do bardzo ważnego medycznie, epidemiologicznie jak i społecznie problemu zakażeń odmatczynych. Uzyskane wyniki poszerzają wiedzę medyczną, dają istotne wskazówki co do możliwości redukcji tego zjawiska poprzez adekwatną profilaktykę. Doktorant ma poprawny warsztat pracy naukowej, potrafi w oryginalny sposób formułować pytania, interpretować wyniki i wyciągać wnioski, posiada dużą wiedzę w prezentowanej tematyce, wykazuje się umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Założony cel badania został zrealizowany a całość rozważań jest zgodna z treścią tytułu rozprawy. Praca przygotowana jest starannie, drobne uchybienia nie wpływają na jej wartość.

Rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668) i mam zaszczyt przedstawić Radzie Dyscypliny Nauk Medycznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego wniosek o dopuszczenie lek. Carlo Bleńkowskiego do dalszych etapów przewodu doktorskiego.